

«ГОПАК» — найпопулярніший український народний танець, що у різноманітних сценічних обробках став своєрідною емблемою національної хореографічної культури. Назва танцю походить від вигуку «гоп!» під час його виконання, а також слів «гопати», «гупати», «гопкати». Поширений на тер. всієї України, в різних регіонах має численні варіанти, зокрема у зх. обл. існує «Г.»-коло, що виконується об'єднаними в коло танцюристами. Низку варіантів фольклор. зразків «Г.», що побутували на Пд. та Сх. України, описав [В. Верховинець](#), у центр. Україні — [А. Гуменюк](#). Існує кілька структур. варіантів «Г.»: сольний, парний, масовий. Муз. розмір танцю — 2/4. «Г.» виник і сформувався в серед. 17 ст. на Запороз. Січі як масовий чол. танець козаків з великою кількістю сольних танц. епізодів віртуоз. техніки, на краще виконання яких відбувалося змагання козаків. У 2-й пол. 17 ст. на Черкащині, Херсонщині та Київщині з'явилися фольклорні варіанти «Г.», в яких беруть участь чоловіки і жінки, між якими теж виникало змагання на вправність у виконанні. До героїч. пафосу додалася лірична жіноча частина. У 18 ст. фольклорні зразки «Г.» поширилися на тер. всієї України, а також з'явилися спроби його театралізувати, створити сценічні та побутові (виконувалися в поміщиц. маєтках на балах, забавах та виставах у кріпац. театрах) варіанти. У 19 ст. «Г.» став невід'єм. складовою укр. аматор. і професій. театрив. Ним завершувалися вистави «Наталка Полтавка» І. Котляревського та «Назар Стодоля» Т. Шевченка. Наприкінці 19 ст. в театрі корифеїв «Г.» отримав різноманітне трактування і став вершиною нар.-сценіч. хореогр. культури в постановках балет-

мейстерів Х. Ніжинського й А. *Нижанківського*. У 1893 С. Ленчевський ввів його у балети «Жнива у Малоросії» та «Малоросійське весілля», поставлені на сцені Київ. міського театру. У цьому ж році укр. муз.-драм. театр. трупа Г. Деркача показала на гастролях у Парижі «Г.» у виставах «Наталка Полтавка» та «Назар Стодоля», який вразив критику й глядачів і завоював популярність в париз. вар'єте під назвою «па-де-козак». На поч. 20 ст. «Г.» розвивався не лише у мандрів. трупах, а й у 1-му укр. стаціонар. Театрі М. Садовського у Києві, де працювали В. Верховинець та [А. Авраменко](#). Нові форми театраліз. фольклор. «Г.», ускладненого віртуоз. технікою, створив *М. Соболев* у своєму хореогр. ансамблі «Українські козаки». Засн. нового напрямку в укр. нар.-сценіч. хореографії став [П. Вірський](#), який об'єднав традиції В. Верховинця і М. Соболя. 1928 він створив новатор. за структурою «Г.» в опері «Тарас Бульба» М. Лисенка, 1935 — «Г.» для 1-го Всесвіт. фестивалю танцю в Лондоні, за виконання якого артисти Київ. театру опери та балету відзначені Гран-Прі та золотою медаллю, а також низку його постановок для Держ. ансамблю танцю України. В інтерпретаціях «Г.» на сцені використовуються віртуоз. елементи класич. танцю й акробатики. До цього різновиду танцю зверталися рос. композитори П. Чайковський (опери «Мазепа», «Черевички»), М. Мусоргський (опера «Сорочинський ярмарок», пісня «Гопак»), М. Римський-Корсаков (опера «Майська ніч»). Значне місце він посідає в творах укр. композиторів, зокрема А. Штогаренка (сюїта «Пам'яті Лесі Українки»), В. Губаренка (балет «Запорожці»), Л. Колодуба (сюїта «Чотири українські танці»), М. Вериківського (балет «Пан Каньовський»), К. Данькевича (балет «Лілея»), А. Свєтнікова (балет «Маруся Богуславка»).

Рекомендована література

1. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. К., 1963;
2. Гуменюк А. Народне хореографічне мистецтво України. К., 1963.

[Ю. О. Станішевський](#)

Бібліографічний опис:

Гопак / Ю. О. Станішевський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-30953>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).